

Planteavlen i 1917.

Af Professor O. H. Larsen.

(Sluttet fra Side 263).

I Modsætning til Kornhøsten og til Aaret 1916 var Kartoffelhøsten i 1917 særdeles god. Den lange Tørkeperiode naaede ikke i nævneværdig Grad at skade Afgrøden, og i visse Henseender var den endog til Gavn, idet den forhaalede det sædvanlige Angreb af Kartoffelskimmel, saaledes at dette fik mindre Betydning end normalt. Desværre var Kartoffelarealet af de tidligere nævnte Grunde langt fra saa stort som ønskeligt, nemlig kun 58.000 ha imod 64.000 i 1916 og 61.000 i 1912. Nedgangen fra 1916 til 1917 repræsenterer ca. 10 pCt., men ikke desto mindre er der en Fremgang i Udbyttet paa ca. 33 pCt., idet den samlede Kartoffelhøst i 1917 udgjorde 8.677 Mill. Tdr. mod 6.740 Mill. Tdr. i 1916. Gennemsnitsudbyttet for Aarene 1909—13 var 8.4 Mill. Tdr., altsaa ca. 3 pCt. lavere end i 1917. Foldudbyttet i 1917 var imidlertid 150 Tdr. pr. ha, medens det for 1909—13 kun udgjorde 141 Tdr., her er altsaa en Fremgang paa ca. 6 pCt.

For Foderroernes Vedkommende var Udbyttet navnlig godt for Runkelroer, der gav 547 hkg pr. ha mod 530 i 1909—13, medens Kaalroer og Turnips paa Grund af Sommerens Vejrlig gav betydeligt under Middel. Desværre var Arealet for begge disse Rodfrugters Vedkommende i 1917 en Del større end normalt, medens Runkelroearealet paa Grund af de knappe Frøbehold-

ninger i Foraaret 1917 var betydeligt formindsket, og derved blev Udbyttet af Foderroer som Helhed formindsket, omend bedre, end man en lang Tid turde vente, og bedre end Aaret forud, der paa det nærmeste gav Normalhøst.

Baade for Kartofler og Foderroer var Udbyttet forholdsvis bedst paa Øerne, og dette gælder da navnlig om Roerne, fordi Runkelroer her har den relativt største Udbredelse.

Ogsaa Sukkerroerne havde i 1917 et gunstigt Aar, navnlig i Forhold til de to nærmest forudgaaende. Den samlede Sukkerroeavl udgjorde 8.83 Mill. hkg imod 7.36 i 1916, 8.25 i 1915 og 7.89 i Gennemsnit for Aarene 1909—13. Det gennemsnitlige Udbytte pr. ha var 287 hkg mod 234 i 1916, 257 i 1915 og 289 i Femaaret 1909—13. For Cikorierødder var Udbyttet pr. ha omtrent normalt, 220 hkg, men paa Grund af nogen Fremgang i Arealet er det ca. 13 pCt. større end for Aarene 1909—13.

Den gode Rodfrugtavl har haft den allerstørste Betydning ikke alene for Opretholdelsen af vor Husdyrbestand, hvis Reduktion ellers vilde være bleven meget større, men ogsaa for den menneskelige Ernæring. Den knappe Tilgang af Brødkorn har nødvendiggjort et stærkt forøget Forbrug af Kartofler, og dette Forbrug vilde vi have haft vanskeligt ved at tilfredsstille med en lille Kartoffelavl. Vore Sukkerbeholdninger var paa det allernærmeste opbrugte, da den nye Sukkerkampagne begyndte, men det gode Roedudbytte har gjort det muligt for os uden Vanskeligheder at opretholde den hidtidige Ration af Sukker og endda tilladt en begrænset Eksport, hvilket under den forhaandenværende Mangel paa Sukker i andre Lande har haft den allerstørste Betydning.

En lignende Betydning har den tidligere omtalte Udvidelse af Frøavlens haft. For Græsfrøets Vedkommende var denne Udvidelse ganske vist ikke betydelig,

men for Rodfrugtfrøet har den udgjort ca. 70 pCt. siden 1915, og da Udbyttet gennemgaaende var meget lille i 1917 navnlig for Turnips og Kaalroer, vilde vi have været meget daarligt stillede, hvis ikke denne Udvidelse havde fundet Sted, thi Tilførsler ude fra har været omtrent udelukket. Men trods den lille Høst har vi nu været i Stand til ikke alene at dække vort eget Forbrug af Rodfrugtfø og de allerfleste Sorter Græsfrø, men tillige at kunne anvende betydelige Frøpartier som Kompensationsvarer. Beklagelig er imidlertid vor ringe Hjemmeavl af Kløverfrø og vor fuldstændige Mangel paa hjemmeavlet Sukkerroefrø. Paa dette Omraade er vi derfor endnu i Foraaret 1918 fuldstændig afhængig af Tilførsler udefra, men forhaabentlig vil det sidste Aars Erfaringer ogsaa for disse Frøsorters Vedkommende bringe os til at træffe de nødvendige Foranstaltninger til en udvidet Hjemmeavl.

Som allerede omtalt var Udbyttet af Græsmarkerne i første Omgang meget ringe, særlig paa Agermarken, hvis Høudbytte kun udgjorde 63 pCt. af det normale; paa Engene var Udbyttet vel noget bedre, men dog langt under Gennemsnitshøst. Med Regnen i Slutningen af Juli og hele den følgende Maaned kom der imidlertid atter Liv i Græsmarkerne, og Udbyttet af Eftergræsningen blev derved betydelig bedre end ventet.

Efter den Opgørelsesmaade, som anvendes ved Bestemmelse af Udbyttet for Græs- og Grønfoder*), kan Udbyttet af Græsmarkerne alene ikke opgives, men saa meget kan i hvert Fald siges, at det har været betydeligt mindre end normalt. Naar de af Kontrolforeningerne indsendte Oplysninger om Forbruget af Græs- og Grønfoder i 1917 ikke desto mindre viser et større Forbrug end noget tidligere Aar, er Forklaringen hertil for-

*) Gennem Kontrolforeningerne indsamles Oplysninger om det gennemsnitlige Forbrug af Græs- og Grønfoder-Enheder pr. Ko i Aarets Løb og ved Reduktion af den samlede Kreaturstyrke til voksne Køer beregnes Forbruget provinsvis og for hele Landet.

Tabel 7. Forbruget af Græs- og Grønfoder-Enheder.

	Antal F.-E. pr. voksent Kreatur			Samlet Forbrug i Mill. F.-E.		
	Jyl- land	Øerne	Hele Landet	Jyl- land	Øerne	Hele Landet
1912.....	698	813	745	851	663	1514
1913.....	693	781	729	854	640	1493
1914.....	705	808	746	878	665	1543
1915.....	712	782	739	871	617	1488
1916.....	744	808	769	910	638	1548
1917.....	775	794	782	949	622	1571
Middel 1912—16...	710	798	746	873	645	1517

mentlig navnlig at søge i en mere udstrakt Anvendelse af grøn Vaarsæd som Kreaturfoder end normalt og i et noget større Forbrug pr. voksent Kreatur.

I Tabel 7 er givet en Oversigt saavel over det samlede Forbrug som Forbruget pr. voksent Kreatur i de sidste 6 Aar. Det fremgaar heraf, at medens tidligere Forbruget pr. Ko var betydeligt mindre i Jylland end paa Øerne, saa ligger Tallene nu ret nær hinanden, hvilket formentlig bør tages som et Udtryk for, at Beregningsmaaden efterhaanden er bleven mere ensartet, og at Tallene derfor kan tillægges større Værdi end tidligere.

Tages Græs- og Grønfoderproduktionen med i Betragtning, bliver Resultatet af Aarets samlede Plante-produktion knapt saa ugunstigt, som naar man alene ser paa de egentlige Høstafgrøder. Medens nemlig disses Udbytte, beregnet i Foder-Enheder, kun udgør 75 pCt. af Gennemsnitsudbyttet for Aarene 1909—13, saa udgør den samlede Planteproduktion, beregnet paa samme Maade, dog ca. 81 pCt. af Gennemsnitsproduktionen for de nævnte 5 Aar, saa vidt denne kan beregnes, og ca. 82 pCt. af Produktionen i 1915 og 1916 samt 88 pCt. af den tilsvarende Produktion i 1914.

Men alligevel maa jo Aaret, betragtet fra et Produktionssynspunkt, betegnes som usædvanlig slet, thi ikke alene har Produktionen været lille, men Produktionsudgifterne har været relativt store, idet flere væsentlige Driftsudgifter er stegne meget betydeligt; det gælder f. Eks. om Udgifterne baade til den menneskelige og dyriske Arbejdskraft, og det gælder tillige om Udgiften til Gødning, til Saasæd, til Redskaber, Maskiner o. m. a.

Til Gengæld er Priserne paa Planteavlsprodukterne ogsaa stegne, og for nogles Vedkommende endog overordentlig stærkt, saaledes at den høje Værdi saavel af de direkte Salgsprodukter saavel som af de Planteavlsprodukter, der anvendes i den hjemlige Bedrift, i nogen Grad har holdt Landbruget skadesløst for den lille Produktion. Regner man med de fastsatte Priser for Korn, Kartofler og Sukkerroer samt 15 Øre pr. Føder-Enhed for det hjemmeavlede Grovfoder, hvilket er lavt regnet, kommer man til en samlet Værdi af noget over 1000 Mill. Kr., og lægges saa hertil yderligere Værdien af Frøafgrøder og enkelte andre Handelsafgrøder, som har været i ualmindelig høj Pris, bliver Værdien af den samlede Planteproduktion nærmere 1100 Mill. Kr., hvilket næppe er mindre end Høstens Værdi i 1916 og sikkert større end noget forudgaaende Aars Høstværdi.

Navnlig for de Landbrug, som har været saaledes stillede, at de for en væsentlig Del har kunnet sælge Markens Produktion direkte, og som tillige har haft større Arealer med Frøkulturer, har Aarets Høst givet en meget betydelig Indtægt, thi under saadanne Forhold har ikke alene Frøet og andre specielle Afgrøder haft en meget høj Værdi, men navnlig ogsaa Grovfoderet har kunnet sælges til fabelagtige Priser, ofte 4—5 Gange Prisen under normale Forhold.

Men selvfølgelig, det er kun de færreste Landmænd, der har været saaledes stillede. For det store Flertal har de høje Frøpriser saavel som Salgsprisen

for Roer, Hø og Halm kun været til liden Glæde, fordi de intet har haft at sælge, ja maaske endog selv har maattet købe, i hvilket Tilfælde Fordelen ved de høje Priser bliver negativ.

Offentlige Foranstaltninger vedrørende Planteavl.

Som allerede tidligere antydet har Forholdenes Udvikling i 1917 nødvendiggjort en vidtgaaende Indgriben fra Regeringens og Rigsdagens Side overfor Landbruget saavel som andre Erhverv, og en Del af de trufne Foranstaltninger har haft indgribende Betydning ogsaa for Landbrugets Planteproduktion.

Af særlig Interesse i denne Forbindelse er selvfølgelig Fikseringen af Priserne paa en Række vigtige Produkter, saavel blandt Landbrugets Frembringelser som ogsaa for enkelte Raaprodukter, der har stor Betydning for Landbrugets Produktion. Endvidere har en lang Række Forbud, navnlig Udførsels- og Fodringsforbud, men ogsaa periodiske Forbud mod Indkøb og Anvendelse af Produktionsmidler som Kunstgødning, Frø og Foderstoffer, været anset for paakrævede og midlertidigt grebet mere eller mindre dybt ind i Jordbrugets Produktions- og Afsætningsforhold.

For Afsætningen har navnlig de indgribende Bestemmelser vedrørende Høsten af 1917 haft Betydning. Allerede den 3. Juli blev al Handel med Korn af Høsten 1917 forbudt, og den 3. August fastsattes i Kornloven Bestemmelser om Statens Overtagelse af ca. 7½ Mill. Tdr. Korn af indenlandsk Avl samt om Prisen for dette saa vel som for Kartoffler, leverede til Kommunerne. Ved Kornordningen for 1917 bibeholdtes de hidtidige Priser for Foderkorn — 23 Kr. pr. 100 hkg — medens Brødkornspriserne sattes op til 26 Kr. pr. Td. saavel for Rug som for Hvede. Kartoffelprisen fastsattes til 7 Kr. i Oktober, 8 Kr. i November, December,

Januar og Februar og 9 Kr. i Marts—April 1918. Loven af 3. August er senere bleven suppleret med en Række Bestemmelser til Regulering af Statens nødvendige Forsyning, som paa Grund af den ringe Høst frembød store Vanskeligheder, og til Forebyggelse af Misbrug ved Ejendomshandel, Forpagtningsoverdragelse, Salg af Saasæd etc.

I Forbrugernes Interesse fastsattes allerede i Efteraaret 1916 Maksimalpris paa Chilisalpeter, 37 Kr. pr. 100 kg, senere hen paa Sommeren 1917 ogsaa paa Høstbindegarn, forskellige Oliekager, Klid og Soyaskraa etc.; men for flere af disse Varers Vedkommende har Maksimalpriserne kun haft begrænset Betydning, fordi Varerne kun har været til Stede i meget smaa Partier. Dette gælder saaledes om Majs og Oliekager, men til Dels ogsaa om Kunstgødning, hvoraf de forhaanden-værende Partier af Kali- og Kvælstofgødning vel nogenlunde kunde siges at dække Forbruget, men Salpetergødningen kom desværre lovlig sent paa Markedet, og Fosforsyregødning kunde kun fremskaffes i Form af lavprocentige Superfosfater til meget høje Priser og i utilstrækkelig Mængde. Ogsaa Kalkgødning har der til Tider været Mangel paa, hovedsagelig fordi Transportmidlerne har været overbebyrdede, saaledes at Transport af Kalk og Mergel pr. Bane periodisk har været fuldstændig forbudt.

Ved Forhandlingerne mellem Regeringen og de af denne nedsatte Kommissioner, Udvalg og Nævn har Spørgsmaalet om Landbrugets Forsyning med Kunstgødning stadig været meget aktuelt, og indenfor Landbrugets egne Organisationer, saavel som i Pressen, har det gentagne Gange været fremme til Drøftelse. Paa det jyske og fynske Delegeretmøde blev Spørgsmaalet paa forskellig Maade fremdraget og drøftet, og siden har der fra forskellig Side været arbejdet paa at finde en fremtidig Løsning, som i nogen Grad kunde for-

mindske vor Afhængighed af Udlandet eller sikre os de fornødne Tilførsler.

Ogsaa Landbrugets Forsyning med Frø har i 1917 frembudt betydelige Vanskeligheder for de Sorters Vedkommende, som vi ikke selv har Avl af. Ved ihærdigt Arbejde fra Handelsstandens Side og med Bistand fra Ministeriet lykkedes det dog nogenlunde at tilfredsstille Forbruget i 1917, men ikke med 1. Klasses Varer, og navnlig ikke altid med Varer fra de rette Avlssteder. Særlig Kløverfrøets Fremskaffelse har frembudt store Vanskeligheder, og den indenlandske Avl var endnu i 1917 ganske ubetydelig. Men baade for Kløverfrøavlens og Sukkerroefrøets Vedkommende vil de Foranstaltninger, som nu træffes, forhaabentlig stille os noget gunstigere i Fremtiden.

Saasædsfremavlen i Landboforeningerne har atter i 1917 givet Anledning til forskellige Overvejelser og Forhandlinger, uden at der er opnaaet fuld Enighed med Hensyn til den mest betryggende Ordning i Fremtiden. Erkendelsen af, at Salget bør søges bragt betydeligt i Vejret, og at det hidtidige Apparat ikke alle Steder vil være i Stand til at løse denne Opgave, vinder mere og mere Udbredelse, og en Nyorganisation i Tilknytning til »Danske Landboforeningers Frøforsyning« vil i hvert Fald for Sjællands og Fyns Vedkommende nok blive den Vej, man slaar ind paa.

Forsøgsvirksomheden paa Planteavlens Omraade er fortsat som hidtil, dels under Ledelse af Statens Planteavlsudvalg og dels i Tilknytning til de landøkonomiske Organisationer. Mellem de to Forsøgsvirksomheder har der som hidtil været et organiseret Samarbejde paa forskellige Omraader, og dette har ogsaa udstrakt sig til Institutioner som Hedeselskabet, Danmarks geol. Undersøgelse, Statsfrøkontrollen o. fl.

Fra Statens Forsøgsvirksomhed foreligger som sædvanlig foruden en Række korte Meddelelser om aktuelle Planteavlsspørgsmaal, flere værdifulde, udførlige Beret-

ninger i »Tidsskrift for Planteavl«. Om Sorts- og Stammeforsøg med Roer er der givet Meddelelse i tre Beretninger, henholdsvis af Forsøgslederne *L. Helweg*, *C. J. Christensen* og *H. A. B. Vestergaard*. Den første Beretning omfatter Stammeforsøgene med Barres og Kaalroer og er af stor Betydning for hele Landet. Den anden Beretning omhandler Forsøg med Tiltrækning af Kaalroestammer, der er særlig modstandsdygtige mod Kaalbroksvamp, og den tredje Beretning Forsøg med forskellige Sukkerroestammer, hvis indbyrdes Værdi i Øjeblikket, da vi staar og skal optage Frøavl af Sukkerroer, er af stor Interesse.

Forsøgsleder *Helweg* har endvidere udarbejdet den sædvanlige Oversigt over Høsten af Roefrø og Handelen med dette samt i Forbindelse med Prof. *Kølpin Ravn* Beretning om Opbevaringsforsøg med Kartofler. Foruden den sædvanlige Oversigt over Plantesygdommenes Optræden for det forløbne Aar, foreligger der tillige interessante Meddelelser af cand. pharm. *Lind* om Hundegræs-Bakteriose og Hvedens Stinkbrand. Om Græsmarksundersøgelserne i Jylland 1905—15 har Forsøgsleder *Lindhard* udarbejdet en meget udførlig Beretning, og om mere specielle Undersøgelser foreligger der Beretninger fra Forsøgsleder *N. Esbjerg* (Læplantning), fra Laboratoriebestyrer *R. K. Kristensen* (Tørstofbestemmelse i Kartofler) og af samme i Forbindelse med Assistent *Karsten Iversen* om Slættidens Indflydelse paa Afgrødens Størrelse og Kvalitet

Særlig Opmærksomhed fortjener en Afhandling af Kontorchef *H. C. Larsen* og Fuldmægtig *L. P. M. Larsen* om »Statsunderstøttede Foranstaltninger til Planteavlens Fremme gennem landøkonomiske Foreninger i Danmark«. I Forordet til denne Afhandling meddeles, at den er udarbejdet i Henhold til et Ønske, fremsat paa de provinsielle Planteavlsudvalgs Fællesmøde i Foraaret 1915, og at den er tænkt som Indledning til et fremtidigt Sam-

arbejde mellem Redaktionen af Tidsskriftet og Fællesforeningernes Planteavlskonsulenter om Fremskaffelse af periodiske Sammendrag af Resultaterne for den lokale Forsøgsvirksomhed.

Desværre foreligger saadanne Sammendrag af flere Aars Forsøgsresultater fra hele Landet endnu kun i ringe Udstrækning, men der er i de senere Aar indenfor de enkelte Provinser gjort et fortjenstfuldt Arbejde gennem en samlet Bearbejdning af enkelte Forsøgsrækkers Resultater, ligesom der jo hvert Aar udarbejdes overskuelige Oversigter over det paagældende Aars Resultater. Men et grundigt Forsøg paa en samlet Bearbejdning og Udnyttelse af Resultater fra hele Landet er kun gjort for enkelte specielle Forsøgsrækker, som er udført under Samarbejde mellem de forskellige Provinsers Planteavlsudvalg, medens største Parten af det Materiale, som er indvundet gennem de sidste 20 Aars Forsøgsvirksomhed, endnu venter paa en samlet, systematisk Bearbejdning for i videst mulig Udstrækning at blive gjort tilgængeligt og nyttigt for Almenheden.

I Tilslutning til Omtalen af de forskellige Forsøgsberetninger, blandt hvilke ogsaa Husmandsforeningernes efterhaanden faar blivende Betydning, ligger det nær at nævne den aarlige Beretning fra Statsfrøkontrollen, som især har Interesse ved de Oplysninger, den indeholder om Resultaterne af den »selvirkende« Kontrol, som nu omfatter 13 Frøfirmaer og største Parten af det Frø, som overhovedet anvendes herhjemme.

Af særlige Landbrugsskrifter, der omhandler Planteavl, er der i 1917 fremkommet flere, som har Krav paa Interesse. Proprietær *V. Erhard-Frederiksen* har skrevet en livlig og instruktiv Vejledning i Frøavl, der bærer kraftigt Vidne om Forfatterens Interesse for Spørgsmaalet og energiske Arbejde for Udvidelsen af en rationel Frøavl. Distriktsbestyrer *Aage Feilberg* har skrevet en fortjenstfuld lille Bog om Mosekultur. La-

boratoriebestyrer *Harald R. Christensen* har beriget vor Lærebogslitteratur med en landøkonomisk Jordbundslære, der sikkert vil blive modtaget med Taknemlighed paa Skolerne saavel som andet Steds. Ogsaa Statskonsulent *K. Hansens* og Landbrugslærer *Aagaards* Gødningsslære maa nærmest betragtes som en ny Bog, skønt den formelt fremtræder som en Omarbejdelse af Landbrugslærer *Chr. Christensens* velkendte og fortjenstfulde Bog »Gødningsslæren og Sædskiftet«.

Paa Foranledning af Landboforeningernes provinssielle Planteavlssudvalg har Forpagter *G. F. Schroll*, Odense, og Ingeniør *Th. Claudi Westh* udarbejdet en lille Pjece om Dræningens Betydning og Udførelse, som er spredt i meget stort Antal til Landboforeningernes og Husmandsforeningernes Medlemmer, hos hvem Interessen for dette Spørgsmaal er mere levende, end den længe har været. Derom vidner de talrige Henvendelser til Hedeselskabet og private Dræningskonsulenter om Raad og Vejledning, saavel ved Dræningsarbejdets Planlægning som ved dets Udførelse. Desværre har Arbejdet i nogen Grad været hæmmet, dels paa Grund af manglende Assistance ved Arbejdets Udførelse, dels paa Grund af Vanskeligheden ved at skaffe Drænrør.

Ogsaa Interessen for Merglings- og Kalkspørgsmaalet er i stadig Tiltagende, hvilket bl. a. fremgaar deraf, at Antallet af undersøgte Mergel- og Jordprøver ved Danmarks geologiske Undersøgelse og Statens Planteavlslaboratorium er større end noget tidligere Aar, nemlig henholdsvis 411 og 9478 imod 253 og 9118 i 1916.

Ogsaa de forskellige Planteavlsberetninger bærer kraftigt Vidne om stigende Interesse for Grundforbedringsarbejderne, og det systematiske Undersøgelsesarbejde, som paa dette Omraade er taget op i de forskellige Provinser, fortjener i høj Grad Paaskønnelse.

Ved Siden af Grundforbedringsspørgsmaalet er Frøavlssagen vistnok et af de Planteavlsspørgsmaal, som

har interesseret Landmændene mest i 1917, i hvert Fald paa Øerne. Et tydeligt Vidnesbyrd om denne Interesse er bl. a. de mange Frøavlskursus rundt omkring paa Skolerne samt den kraftige Spekulation i Frøavl og Frøeksport gennem Oprettelsen af talrige nye Aktieselskaber med Dyrkning og Omsætning af Frø for Øje. Undertiden er Agitationen og Konkurrencen mellem disse maaske blevet lovlig stærk, saaledes at der igen vil kunne ventes nogen Reaktion, men foreløbig staar Frøavlen i Udvidelsens Tegn.

Ogsaa Interessen for Dyrkningen af andre Handelsafgrøder er under Krigssituationen, som denne har udviklet sig i det sidste Aar, bleven stærkt forøget, og skal Krigen vedvare, vil denne Interesse snart give sig praktiske Udslag. Der mangler imidlertid paa dette Omraade, som til Dels ogsaa paa Frøavlsomraadet, den fornødne Organisation af Avlerne for at sikre en paa-lidelig Afsætning, og for Iværksættelsen af et saadant Organisationsarbejde har der fra forskellig Side hævet sig kraftige Røster, som efterhaanden nok vil finde Ørenlyd.

For de forskellige Medhjælpere i det offentlige Arbejde til Planteavlens Fremme har Aaret 1917 været et travlt Aar, og da først og fremmest for Konsulenterne. De to Statskonsulenter i Planteavl har jo under hele Krigsperioden foruden deres sædvanlige Arbejde taget meget virksom Del i Forberedelsen og Gennemførelsen af de Foranstaltninger, som Forholdene kræver, og Arbejdet i saa Henseende er stadigt voksende. Som Medlemmer af det tekniske Landbrugsudvalg fra dettes Oprettelse har de begge haft en meget væsentlig Andel i dette Udvalgs Arbejde, og siden Prof. *Westermanns* Udtredelse af Udvalget i Foraaret 1917 er Formandsskabet overgaaet til Statskonsulent *K. Hansen*, der desuden som Medlem af Ernæringsraadet har udført et meget stort Arbejde. Det er i det hele store Veksler, man fra Regeringens og Organisationernes Side har trukket paa

disse to Mænds Arbejdskraft, og Landbruget har særlig Grund til at takke dem for det Arbejde, de udfører.

Men ogsaa Foreningskonsulenterne har under Krigssituationen faaet nye og betydningsfulde Opgaver, som til Tider har lagt stærkt Beslag paa deres Tid. I 1917 har de bl. a. bidraget ved Ordningen af Saasæds- og Gødningsspørgsmaalet i Foraaret og ved den skønsommæssige Bedømmelse af Afgrøderne umiddelbart før Høst samt for manges Vedkommende ved Administrationen af Kornloven af 3. August. Endvidere er der ved Tællinger og Undersøgelser af forskellig Art jævnlig lagt Beslag paa deres Arbejdskraft, Sagkundskab og Kendskab til de lokale Forhold.

Helt har det maaske ikke kunnet undgaas, at det hjemlige Arbejde i Foreningerne derved er blevet noget indskrænket, og i enkelte Tilfælde har den ekstraordinære Virksomhed antaget et saadant Omfang, at Vedkommende midlertidigt har maattet opgive sin Konsulentvirksomhed; men dette hører dog til Undtagelserne, og gennemgaaende kan det kun i høj Grad paaskønnes, at Konsulenterne har vist sig villige til at tage deres Andel i Krigstidens Byrder, og at Organisationerne har stillet dem frit i saa Henseende. Administrationen saavel som Landbruget kan sikkert kun være tilfreds med en saadan Ordning, og for Konsulenterne maa det ogsaa være en Tilfredsstillelse at mærke, at man har Brug for deres Arbejdskraft, og at denne bliver paaskønnet.
